

تۆرك يوزدى

ناشرى : تۆرك يوزدى

مابرى : آق چوۋە اوغلى يوسف

۲۸ ئىسرېن ئانى ۱۳۲۹

صانى ۶

۳۱

ساعلمی

تورک دیلی و صرفی

بنده لری همان بتون عمرمی تورک دیلنک صرفی تدوین و تنظیم ایله اوغراشمق
 حصص ایله دم . بوندن اوتوز بش سنه اقدام ونه دیکده نخطاریان مکتبده تورک
 دیلی تدریس ایتدیکم صرمده کتابخانه لری دورایدرك و هنداوروبانی لسانلرینک
 صرف تطبیقیسی ، و علم لسانه دائر بر خیلی آناری تحصیل ایتدکدنصکره ،
 تورک دیلینک صرفی باشه چیقارمق ایچون هر درلو فدا کارلغه قاتلاندیم و آنحق
 اوتوز سنه صکره فرانسه زجه اوله رق تألیفه موفق اوله بیلیم . تورک دیلنک
 صرفه دائر یوز سنه دنبری ، کرک اوروپا لسانلری اوزر و کرک تورکجه و سائرجه
 نه قدر کتب و اثر موجود ایسه همان جمله سی تتبع ایله دم . - بوندن ماعدا ،
 تورکجه ده موجود ایکی یوزی متجاوز ایریلی اوفاقلی نه قدر صرف کتب
 و رساله لری وار ایسه کافه سی ده حاده تدقیقدن کچیردم . - مع التأسف ، بونلرک
 جمله سنک ده صرف نامنی احرازه لایق اولمقلرندن ، بونلر حقنده یک آز
 سوز سویله یه جکم . - شوراسی اعترافه جرأت ایدرم که بونلرک کافه سیده
 ارتباط سز ، منطق سز ، غندی برطاقم قواعد مجموعه لرندن عبارتدر . - بونلرک
 ایچنده آنحق مرحوم عبدالرحمن افندینک « مقياس اللسان قسطاس الیان » نام
 اثر جلیلی موجوددرکه ، هر نه قدر اوروپا سیستمده یازلامش ایسه ده ، مطب
 لکن واضح و مکمل اولدینی جهتله هر گسک تقدیرینه مظهر اوله مامش و یو
 جهتله کوشه نسیانه آتیش در . - بنده کز اثر مذکور دن یک جوق شینلر
 اقتباس ایلدیکمی مقام مفخرته اعترافه مجبورم . - کله لم صده : تورک دیلنک
 صرفی تنظیم ایچون بروجه مشروح تتبعات و توغلاندن صکره ، یعنی بوندن
 بش سنه اول ، تشکل ایدن تورک درنکی اعضا لنده بولتدیغ صرمده ، هیئت
 محترمه طرفندن ، تورک دیلنک صرف تحلیلیسی نام اثر عاجزی مظهر تقدیر
 اوله رق تورکجه یه ترجمه سی تصویب و توصیه بیورلمسی اوزرینه ، اول امرده

فن تصوت دن باحث اولان مدخلی ترجمه ایدیلرک تورک درنکی رساله لرندہ طبع ونشر اولمشدی . — لکن ، مہیات ! نہ متخصصلر ومعلملر طرفندن ، نہ دہ معارف نظرارتندہ او وقت تشکل ایدن املا قومیسونی جانبندن نظراعتبارہ آلدی . — حتی ، بر تورک صرفنک وجود ولزومندن دم اوران ذوات کرام طرفندن بیلہ اثر عاجزانہ مک قیعتی آکلاشیلہ مادی . بوایسہ ، بزدہ ، تورک دیلنک صرفہ ، و فن لسانہ وطولایسیلہ فن تصوتہ آشنا ارباب اختصاصک مفقود ولدیفنی درجہ کفایہ دہ ایما ایلہ مکدہ در . — مع مافیہ ، بندہ لری او وقتدن شمعی بہ قدر ، اثر عاجزانہ می ترجمہ دہ اصلافتور کتیر میوب اکالندہ دہا زیادہ شانت وثبات کو ستر مکدہ میم وایلریدہ دہ اولنجہ بہ قدر چالیشوب باشہ چیقارہ جغمی جناب حقدن تمی ایتکدہ میم .

اوتوز سنہ دنبری تورک دیلنک اصلاحہ دار استانبول غرتہ لرندہ کوریلن تنقیدات ، مناقشات ومباحثات ومطالعاتہ باقیلیرسہ ، مملکت مزدہ ، صرفیون ، نحویون ، وتورقولوج نامنی طاقینان ذوات میانندہ آلآن تورک دیلنک صرفہ آشنا ومتخصص کیمسہ لر بولمادیفنی مع الاسف اعتراف ایدلملیدر . — عجبا نیچین بو بولہ در ؟ و نیچین آدم عقلی منطقی بر صرف یابیہ میور ؟ — چونکہ ، بو ذاتلردن کیمیسی تورک دیلنک صرفنی ، عربجہ نک قواعدینہ استناد ایتدیرمک ایستہ ، کیمی اوروپا لسانلرینک وعلی الخصوص فارسینک صرفنی تقلید وتمثیل اینکی وظیفہ بیلیر ، والحاصل کیمسیدہ عندی اولہ رق عقلنہ کئی یازمق صدندہ بولنور . — حالبوکہ ، تورک دیلی ، تورانی الاصل اولوب ، السنہ التصاقیہ دن معدود بولمسی حیثیتیلہ ، آنک صرفنی ، نہ عربجہ نک ، نہ فارسیجہ نک ، نہ دہ آوروپا لسانلرینک صرفہ بکزر . — ایشتہ خطا بورادہ . — تورک دیلنک صرفنی ، اول امردہ ، سماع یعنی آہنک حروف وحركات (Harmonie vocalique) . مبقی در . — نانیآ ، اشبو آہنک قوانیننی وقواعد سماعیہ نی اوکر نہ بیلیمک ایچون دہ لسان تورکینک فن تصوتہ (Phonétique) آشنا بولمق لازمہ دندر . — ثالثآ ، تورکجہ نک فن تصوتہ عقل ایردرمک ایچون دہ فن لسان (Linguistique) . کسب وقوف ایتک ضروریدر . — رابعآدہ اشکال صرفیہ نی مقایسہ ایدہ بیلیمک ایچون ، ہر حالہ السنہ ہند اوروپائیہ نک صرف تطبیقیسنی لایقلہ بیلملیدر .

حالبوکه بالاده بیان ایله دیکم ایکی یوزی متجاوز صرف کتابلری، بو درلو معلومات و تبعاتدن کلیاً عاری اولدیغندن، بالطبع تورکجه‌نی تدریسه الیرشلی اولمه‌دقدن بشقه اضاعه اوقاتی ویا کاش تلقینات و مشکلاتی داعی اولور. زیرا هیچ بری اساسات طبیعی و قوانین صوتیه تورکیه‌یه مستند دکلمردر.

اوروپا لسانلرینک صرفلری کوزدن کچیرلده‌ده، اول امرده اولسانلرک قاج صاتی وقاج صامتی بولندیغی وهله آ کلاشیلیر. حالبوکه بزم جمله صرفلر منای آجه‌جق اولسه‌ق، تورک دیلنک قاج صامتی وقاج صاتی اولدیغی بردرلو آ کلاشلماز. بو صرفلرده آنجق حرف دییوب کیدیلیر. کیمده ۳۴، کیمیسده ۳۱، بعضیسده ۲۸، نه بیله‌یم هر برنده برر درلو، والاصل آ کلاشلماز برکیفیت! صکره کله احوال اسم یعنی انصراف (Déclinoison)، بعضیسی درت، بعضیسی بش کیمیسی آلتی ویا یدی حال اوزرنده اصرار ایدوب طورورلر. - یا ده صکره براضافت مسئله‌سیدر چیقارکه اصلا صرفه عائد اولیوب نحوه راجعدر. بوکا فارسی اضافتی ده قاریشه‌رق بوسوتون ایچندن چیقلماز بر معما حاله کایر، - ده خطالرک هاتقی برینی سویله‌یم؟ - یا فعللرک تقسیم و تصنیف و تصریفده‌کی انتظامسزلق و منطقسزلغه نه‌دیملی؟ زمان نه‌در، صورت (Mode) نه‌در، حالا تفریق ایدیه‌م‌امشدر. - ایتمک (être) فعلندن ایسه اصلا بو صرفلرده بحث ایدلمز. ضمائر نسبه دییوب کچیلیر، بوندن بیوک خطالر اوله‌بیلیرمی؟ ضمیرلره کلنجه، هر کتابده برر درلو تفسیراته اوغرامشدر.

حق الانصاف دوشونلسون. بیوک ادملرک بیله ادراکنه سیغمايان بومقوله صرف کتابلرندن کوچوک چوچوقلر نه آ کلایه‌بیلیر عجباً؟ - طلبه‌نی بیهوده یره یورمقدن بشقه بو کتابلر نه‌یه یارار؟

برملتک مکمل ملی بر الفبایی وجدی و منتظم بر صرفی اولما دجه او ملت اولاد وافرادینک تدریس و تعلیمی قابل اوله‌بیلیرمی؟ - بالعکس، اوله عریجه و فارسیجه صرفلرک اغانه‌سیله تورک دیلنک تدریسی و طولایسیله صبیان و شبانک تربیه و تهذیبی ایلر وایه‌جک یرده‌بالطبع کیریلر. بوکادلیل ایسه بالجمله مکتبلر مزده تورک دیلنه مخصوص و اهمیتلی درس‌لرک مفقود اولسی‌در. - بو کیدیش ایله مطلوب حاصل اولماز، بالنتیجه تورک ملتک ذهینی مفکوره‌دن محروم قالیر طن ایدر.

- استطراد اوله رق بر غرابت دها سویلیم: همزه، صائت اولیوب حروف عربیه نك حلقیه صنفندن معدود بر شپه (Espris doux) در . تورکجه ده بوندن اونیش سنه یه کلهجه یه قدر استعمال ایدلر ایدی . - حالبوکه ، بو وقتدنبری مودا اوله رق صائت ابتدائی مقامنده بعض محررین طرفندن قوللانلقده اولدینی کورلمکده در . لکن مارالذکر ایکی اوج یوز صرفلرک هیچ برنده الفبا صرهنسده کوریه مدیکی کبی برکونه معلومات دخی موجود دکدر . - سورارم: چوجوقلر و بیوکلر عجباً بو همزنی نرمدن ونصل اوکر نه بیلیرلر؟ - معلوم اولدینی اوزره ، لسان عربیه مخصوص اولان همزه باشده قوللانلیدینی تقدیرده ، عربلرک یایدینی کبی هر حالده آکا حرکه ویرمک ضروریدر ، زیرا حرکه سز حرفله ابتدا ممکن اولماز . - حالبوکه در سعادتده همزه باشده حرکه سز اوله رق قوللانلقده در . - همزه دن صکره کتیریلن (و ، ه ، ی) حرفلری ایسه ، اول مقامده حرکه حرفیه اولدقلری جهتله ایکی صائتک اجتماعنه داعی اولورلر . - بو صورت املا ، بر ذوالصوتین (Diphthong) تشکیل ایده بیلیر ، فقط اصلا بو صائت منفرد اوله ماز . ایشته بر بیوکل خطا دها! مع مافیه ، بنده کز خصوصات مشروحه نی بورا جقده اوزون اوزادی یه تنقید و تحلیل ایلک فکرنده دکم ، زیرا بومقاله نك حجمی اوقدر اوزون تدقیقاته مساعد دکدر . یالکز مرجع نك شمیدی یه قدر بویوله کی کیدیشه نصل راضی اولدینی تصور ایده مدیکم کبی ، بومهم جهتلری نیچون نظر دفته آلمدینی ده آکلامورم .

والحاصل ، بویوله کی خطیائتک تعدادی قابل اولمدینی کبی ، بونلرک صرفلرده وجودی ونقصانی لسان تورکینک معناً تحصیل و تعلیمی اشکال و تصعیب و تورک دیلنی تدنی یه محکوم قیلار . بونک چاره سی ایسه اوج درت سه اول موقع انتشاره حقیقش اولان تورک درنکی رساله لرنده بر تفصیل بیان ایدلمش اولدینندن اورایه مراجعت بیورلمسی لازمه دندر . [۱]

[۱] کچن سنه ، تورک دیلنک صرف تحلیلی نام اثر طاجرانهم ، تفرقه صورتیه و ثروت فنون جریده معتبره سنده باصلدینی کبی فورمه فورمه دخی طبع ایدلمکده ایکن ، اون برنجی فورمه نك طبعندن صکره . مع التأسف تعطیله اوغرایدی ایسه ده الشاه یقین وقتده ینه مابعدینک طبع ونشرینه ابشار اولور . آ . ط